

Origin and development of stage in different ages:-

নাটক হৈছে অৱস্থাৰ অনুকৰণ। মানুহে আনন্দ-
বিনোদনৰ কাৰণে আত্মিক আদিৰ জৰ্জিত নৃত্য কৰ্মাদিৰ
দ্বাৰা সন্মানজনক লাভ কৰে। আৰু এই সন্মানজনক
মেতিমা মানুহৰ অন্তৰৰ সৰ্বস্বৰূপ কৰে, তেতিয়াই ই
সাহিত্যৰ সৰ্বমুখী লাভ কৰে।

পুৰণি কালৰ পৰাই ভাৰতবৰ্ষ নাট্য সাহিত্যত অতি চমুকী
আছিল। কিন্তু এই নাট্য বা নাটক বা কি ভাষা
নাটকৰ উৎপত্তি নো কৰিবলৈ হৈছিল এই বিষয়ে
স্বাভাৱিক ভাৱে পোৱা যায় যদিও ভাৰতৰ 'নাট্যশাস্ত্ৰ'
নামৰ পুৰাতন বিদ্যাৰ পৰা উল্লেখ পোৱা যায়।

প্ৰবাদ আছে যে মেতিমা ভাষাত মুনিৰে অৰ্ধশতাব্দী
বিধি কালত মানুহ ভাৰত উপক্ৰমণ কৰে তেতিয়া
স্বাভাৱিক আদি মুনিৰকাল তেওঁৰ ওচৰলৈ গৈ সুধিলে-
হে ভগৱান, সি বেদসমূহ 'নাট্যৰূপে' বচনা কৰা হৈছিল,
সি কেনেকৈ আৰু কাৰ নিমিত্তে সৃষ্টি হ'ল। তদুপৰি
ইয়াৰ অংগসমূহ আৰু সৌন্দৰ্য কৰিবলৈ, অনুভৱ
কৰি আমাক জনাওক।" ইয়াৰ উত্তৰত ভাৰত মুনিৰে
ক'লে - বৈবস্বত অনুৰ সন্মত স্তোমস আৰম্ভ হ'ল আৰু
কাম তথা লোভনাতঃ লোকে লাস্য বৰ্মৰ স্ৰেতি প্ৰবৃত্ত
হ'ল আৰু নৰ্মা, স্ৰেণী আদিৰ সৃষ্টি হৈ তেওঁলোকে
অনেক বৰ্ষৰ সূক্ষ্ম-দৃষ্টিৰ চাকলীয়াত পৰে। লোকপালৰ
দ্বাৰা প্ৰতিষ্ঠিত জম্বুদ্বীপ মেতিমা দেৱ, দানৱ, গন্ধৰ্ব,
যক্ষ, বাহুস আৰু নাপৰ দ্বাৰা আৰম্ভ হ'ল, তেতিয়া
ইত্যাদি দেৱতাসকল ব্ৰহ্মাৰ ওচৰলৈ গৈ ক'লে -

“महोत्सुप्रमुखे वै वै रुक्तः किल पितामहः ।
क्रीडनीयकमिच्छामो वृष्यं श्रव्यं च यजुर्वेत् ॥
न वेदव्यवहारोऽयं संश्राव्यः शुद्रजातिषु ।
तस्मात्सृजापरं वेदं पञ्चमं सार्ववर्णिकम् ॥”

अर्थात्, “हे पितामह ! त्वामि अनेकूरा जति (क्रीडनीयक) अर्थात् आनन्ददासक वस्तु ईच्छु कर्षा मि अर्केवाषे इत्यु अर्थात् अयु । अत्रितीत अद्र लोकाव अश्रुता वादिहे मिश्रु तेठुलाके युव अर्थात् न कवि लोकाव । पत्रिके अने अश्रुत वेद अर्थात् कवक याक यनव आशुहे निवृष वुलि आविव पावे ।

देवतासकलव अनुषेवि अर्थात् अश्रुते “अयमद्रु” युनि के देवतासकलक विदाम दिले । ईमाव मिश्रु अश्रुते अर्थात् ईहे चाषिवेदक अश्रुत कविले अर्थात् अश्रुत अश्रुत कविले — “अहे वैम, अश्रु अर्थात् अश्रुत अश्रुत, उपासनासुक्त, आश्रुतसुक्त, आश्रुतसुक्त कर्मव अनुदर्शन कर्षावा, अश्रुत आश्रुत अश्रुतसुक्त, अकलो मिश्रु अश्रुतसुक्त ईतिहाससुक्त ‘नाट्य’ नामक वेद वचना कविले । तेठु अश्रुतसुक्त नवा कथा, आश्रुतसुक्त नवा गीत, यजुर्वेदक नवा अश्रुतसुक्त अर्थात् अश्रुतसुक्त नवा वश ले नाट्यवेद अर्थात् कव । अहे अश्रुतसुक्त ‘नाट्यसुक्त’ अश्रुत अश्रुत अश्रुत —

“जग्राह पाठ्यमृवेदान्तासामर्थी गीतमेव च ।
यजुर्वेदादभि नयान् रसानाथर्वणादपि ॥”

नाट्यवेद वचना कवि अश्रुते अश्रुत अश्रुत कथाव अश्रुत देवतासकलव शतत अश्रुत कविले । किनु ईश्रुते निवेदन कविले हे देवतासकल अश्रुतसुक्त अश्रुतसुक्त अश्रुतसुक्त । अश्रुत अश्रुतसुक्त “नाट्यसुक्त” अश्रुतसुक्त अश्रुतसुक्त

Pre-historic:

DATE / /

নাটকের উদ্ভব বিক্রম যুগে ঘটি ঘটি বিভিন্ন কর্মসময়
 মাজুস এই এই বর্তমানের দুইত উপনীত হয়েছে।
 প্রাচীন কালত নাটক সমূহ সংস্কৃত ভাষাতে বচিত হৈছিল।
 ক্রমেই প্রাচীন ভাষাভাষী নাটক পুর্নিলে সমাধনতে
 সংস্কৃত নাটকে বৃদ্ধা মান। কিন্তু প্রাচীন কালত
 ভাষাভাষী প্রাচীন কালতো নাটকের অর্থহিত
 অকা পুলি কিছুমান পাণ্ডিত্য মত পোমন কবে।
 ইতিহাসে দুকি লোমোরা অমার ইতিহাসের পূর্ব
 মেই সমনতো দুভোর কাত জুর নাচ, নৃত্য বা
 কাব্যের অংগ চলনা হৈছিল। লিখিত কালত
 প্রাকৃতিক নাটক সমূহ পূর্ব প্রাগৈতিহাসিক কালত
 অনুমান কবি চাব পালে প্রাগৈতিহাসিকের আদিম
 কালত নাটক নামের উদ্ভব হোয়ায় ভাষাতে আদিম
 মানুহে নাচ বা বিভিন্ন অংগি-ভংগীক অংশত
 মনব জের বা অর্থা প্রকাশ কবিছিল। আদিম
 মানুহে প্রাকৃতিক উচ্চত যব দুর্লব অনুভব কবিছিল
 প্রাকৃতিক বিভিন্ন ঘটনার লি প্রেম যাই চৈতন-
 উচ্চত বহুবোধক অনুভব বাসিবলৈ হুঁটা কবিছিল।
 আদিম মানুহে আত্মবিশ্বাস বাবে কমা ঙ্গ বিভিন্ন বৈশনব
 স্বাভাবিক হুঁটাতই অংগি-ভংগী বা নাচের উদ্ভব হম
 এনেদবে সমনব লগে লগে মানসিক অর্থাৎ প্রকাশ
 হিচাপেই আদিম মানুহে হুঁটাত হাত-ভেবি, ককাল-
 মূখ প্রকাশ কবি নাচিছিল। আর সমন বাসবি মোরব
 লগে লগে হুঁট বৈশনব নাচবিলাকে নিম্নমীমা কপ লম
 আর কমে অংগি-ভংগীক লগতে কমা বা
 কথোপকথন অংশমুক্ত হইলৈ ধিছিল। অখমার দুত
 কথোপকথন হুঁটাত দুজনব সাক্ষত আবেশ হৈ পিহত
 তাত ভেগ লোরা লোকব সংখ্যা বৃদ্ধি পাম। অই বৈশনব
 প্রাগৈতিহাসিক কালত অমার ইতিহাসে দুকি লোমোরা
 পূর্ব সমনচায়াত নাটক সমূহ হম

DATE / /

উপায়ত নিশা বঁধনে নাটকৰ উৎপত্তি হোৱা বুলি বঁধিল
হুই কথাত লক্ষ্য হৈ পাব লাগে — অসমত, নাটক মানুহ
স্বাভাৱিক অৱস্থা অৰ্থাৎ আৰু দ্বিতীয়তে, নাটক আৰু বঁধিল
আচাৰ বীতিৰ সাদৃশ্যত উৎপত্তি অসমত ।

ঐতিহাসিক ভাৱে অসমত মানুহে নিজৰ কাৰ্য-
কলাপ, অংগী-অংগীৰ দ্বাৰা নাটকৰ সৃষ্টি কৰিছিল
চিকাৰ কৰি আৰু জীৱ-জন্তু ইত্যাদিৰে প্ৰদান কৰি উল্লেখ
নিজৰ সাজত উল্লেখ কৰিছিল । কি অৱস্থাত আৰু হুই
আত্মনন্দ মোহন নাটক সৃষ্টি হৈছিল । অহে নাটক
সেই অসমত বঁধিল লক্ষ্যত সন্মত আছিল । যদিও
মানুহে বঁধিল না কি বুলি নাছিল, তথাপিও উল্লেখ
সেই কাৰ্যকৰণে পদ্ধতিৰে পৰম লোকস্বৰ্গ হৈছে বঁধিল
লক্ষ্যত সন্মত আছিল । অসমত প্ৰাচীন কালত বঁধিল
আচাৰ্য্যনুষ্ঠান বা তেনেবিধৰ কাৰ্য্যকৰণে নাটকৰ উৎপত্তি
হোৱা বুলি পণ্ডিতসকলে অনুমান কৰে । সেই অসমত
মানুহবিলাকৰ মনত সূৰ্য, মাপ, প্ৰকাণ্ড মিতাশ্ৰু আদি
চেতন-অচেতন বস্তুসকল দ্ৰুপদী ইত্যাদি আৰু অংগ-
অংগীৰ প্ৰকাশৰে উল্লেখকৰে সূৰ্য্য কৰিবলৈ নৃত্য, গীত
আত্মনন্দ কৰিছিল । উল্লেখকৰে অহে বিলাকক জীৱন-
জীৱন সৃষ্টি বুলি ভাবি লৈছিল আৰু অহেদৰে ইয়াত
উল্লেখকৰ মনত মানা দেৱ-দেৱীৰ ব্ৰহ্ম ইত্যাদি ।
আৰু অহেদৰে সূৰ্য্য-বিধি আদিৰ আৰম্ভ হৈছে ।
গীতকৈ প্ৰমাণ মাত্ৰে ঐতিহাসিক কালত নাটক প্ৰচলিত
হৈছিল, কিন্তু সেইসময়ত মাত্ৰ 'নাটক' নামেৰে প্ৰচলিত
নাছিল । নাটকৰ সন্মত ঐতিহাসিক সন্মত উৎপত্তি
উল্লেখিত বিধৰ আছিল ।

Vedic age:

নাটকৰ সন্মত অসমত বঁধিল বৈদিক সন্মত
অসমত হৈছে । বৈদিক কালত অসমত
লক্ষ্যত

আপ্তিন্দু, কোশল আদি

ব্রহ্মাৰ আদেৰামুখি বেৰজুনিৰু নিজ মাতৃপুত্ৰক নিৰ্ভয়-দীৰ্ঘ
 দি উলমুঙ কবি তোলৈ । মানসকন্যা মঞ্জুকামী,
 সূক্ৰামী, মিন্ৰুকামী আদি ২৩ গৰাকী অক্ষয়ই মুনিব
 লগিত সোণদান কৰে । বিষুদেৱ কৈমিকী, সূত্ৰজী,
 আৰুজী আৰু ভৰতী নামে চাৰিটা নাটকীল কোশল
 নাটকত সোণদান কৰে । মিত্ৰ - পাৰ্বতী - নাটক
 সূত্ৰত সোণদান কৰে । নাৰদেও অংগীত সোণদান কৰে ।
 জেন্দেৰ অকুলা সো-কা কবি সো পোন সোমুখি সোদান
 কবিলে সো সূত্ৰত কৰা নাটকখন আছিল 'দানব
 পৰাজয়' । আৰু সেইসময়ত নাটকখন আছিল কবিলে
 মক্ৰ হিচাপে লোৱা হৈছিল ইন্দ্ৰপুৰীষ - বহল আৰু মুকলি
 ঠাই । সেই নাটকখনত সেইসময়ত কোনো জেনীষ উদ্দেশ্য
 আগত ৰাখি প্ৰচাৰ কৰা হোৱা নাহে । ইয়াত তিনিও
 খন ভগতৰ বৰ্ণনা কৰা হৈছে । সেই বৈদিক সময়ত
 নাটকসমূহত সৌন্দৰ্য কৰে - ও সোম, অজানীৰ বাবে
 জ্ঞান, নিৰ্ভয় সকলৰ বাবে সোমালোচনা, দেৱতাৰ বাবে
 আশুদ-আৰু সৌন্দৰ্য সকলৰ বাবে মানুহৰ কৰ্ম্মাহ
 উদ্দেশ্য আছিল । আধুনিক পণ্ডিতসকলেও উদ্দেশ্য
 কৰিছে সো ভৰতীল নাট আৰু সাহিত্যৰ পৰম্পৰা বৈদিক
 কালৰ পৰা চলি আহিছে । ঋকবেদৰ ভালেকেইটা
 ভাগে আচলতে কথোপকথনহে । যত আৰু মতী
 ইন্দ্ৰ আৰু ইন্দ্ৰনী সূৰ্যসোৰ পুৰুষ আৰু নাদী কৰ্ম্মৰ
 পৰিৱেশন কৰিলে নাটকে হ'ল । বৈদিক সাহিত্যৰ
 আধাতে নাট সাহিত্যৰ বীজৰূপে লুকাই আছে, কিন্তু এটা
 কৰ্ম্ম ঠিক সো বেদ চাৰিখনত নাটকৰ কৰ্ম্ম উদ্দেশ্য
 নাহে, কিন্তু বেদ সূক্তসমূহত উল্লিখিত আশ্বিন
 সমূহে সো সময়ত নাটকৰ কাহিনীকাল পৰিচিত হৈ
 পৰিছে ।

ঋকবেদ কা **realme** Shot on **realme C35** ১১:৫১

2022/11/22 12:46

মি বৈশ্বিক হৈছিল আৰু য'ত প্ৰাকৃতিককাল দুৰ্নীম ঘটা
 স্মৃতিৰীতি অনুকৰণ কৰিছিল দেৱতা আৰু মুনিৰ ভূমিকা
 গ্ৰহণ কৰিছিল। নাট্যশাস্ত্ৰৰ বচনিতই কেছে মে ব্ৰহ্মাৰ
 নাট্যশাস্ত্ৰৰ বচনৰ সন্মত নাট্য-ভঙ্গি-ৰূপে প্ৰকৃতিৰ দৰা
 লৈছিল। তাৰ ভাৱসমূহ কেইটো মে প্ৰকৃতিৰ পোৱা
 কাৰণতকৈ সন্মত বহুতঃ নাট্যশাস্ত্ৰে গ্ৰহণ। এনেকুৱা
 সিদ্ধান্তে সেই সন্মত যত আদিতে প্ৰচলিত নাট্যশাস্ত্ৰ
 দোষ কৰা হৈছিল।

যজুৰ্বেদতো কিছুমান এনেকুৱা গ্ৰহণ পোৱা যায়, যি
 যজুৰ্বেদৰ বিধি, য'ত কম-বেছি পৰিমাণে এনেকুৱা কৰা
 হয়, যিবিলাক অতিনম্ৰ জেনীতে পায়। যজুৰ্বেদ সংহিতাত
 অসংখ্যক বিধিৰ অতিনম্ৰ উপৰত আলোচনা
 কৰা বহুতো তথ্য পোৱা যায়।

প্ৰথম আৰু মে, যৈদিক যুগৰ সন্মতভাৱেই ইংৰাজ
 স্বৰ্গীয়া স্থাপিত কৰাৰ সন্মত প্ৰথমৰ চাৰিওটা বৃত্তি
 অসংখ্য কবি নাটক অতিনম্ৰ কৰা হয়। সেই নাটকত
 বৰ্ণনিত কৰা হৈছিল দেৱতাসকলৰ উপৰত দেৱতাৰ বিকাশ
 কাহিনী। সেইসন্মত নিৰ্ভৰ কৰা প্ৰমাণে প্ৰদৰ্শিত
 হোৱাত দেৱতাসকলৰ অংকুৰ আৰু অতিনম্ৰ বিধিনি ঘটা
 তেতিয়া কেতমুনিমে ব্ৰহ্মাক অনুৰোধ কৰিলে মে
 অতিনম্ৰ কৰিবলৈ নিৰ্দিষ্ট প্ৰতিবিধিৰ ব্যৱস্থা কৰিব
 লাগে। ব্ৰহ্মাৰে বিষ্ণুকৰ্মৰ হুতুৱাৰে নাট্যশাস্ত্ৰ নিৰ্গম
 কৰে। ইয়াৰ নিৰ্দ্ধৃত 'অমৃতম্ৰুত' নাটকখন সামান্য
 কৰে।

ইয়াৰ দৰা দেৱতা মান মে প্ৰথমৰূপে বিভিন্ন সৃষ্টি
 আশ্ৰয় সন্মত লৈ নাটক ৰচিত হয়। যৈদিক যুগত
 নাটকৰ প্ৰথম দেৱতাসকলৰ দ্বাৰা, মুনিৰ দ্বাৰা নাটক

সমসৰ নাটকসমূহৰ চৰিত্ৰৰ সূত্ৰ জায়ে হ'লোৱাৰ স'লোপ আছিল।

আগৰ কলীম জীবনত বাসামন, অৱশ্যেত, ভোগ্যত, হৰিবাংমা, বিষ্ণু প্ৰহাৰ আদি জাৰিন হৈছিল। সি বাপক স্মাৰণ কৰা বহুলায় নকলেও হ'ল। জৰ্জৰিত - চাৰি ভাৰতীয়া নাট্য সাহিত্যৰ পৰম্পৰাত পৌৰাণিক নাট্য স্ৰষ্টি সূচক। পৌৰাণিক সূত্ৰ সৈন্য নাটকৰ সূত্ৰ কিছুমান নিৰ্দিষ্ট লক্ষণ আছিল -

কালীম বীৰীম সূত্ৰৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা।

নাট্য কাহিনীৰ জৰিয়তে পৰিষ্কাৰ হ'লেও বীৰীম দ্বাৰা - বীৰীম বিস্তাৰ কৰা।

নাটকৰ কাহিনী স্মিত্ত বীৰীমলক আছিল, সৌভাগ্যৰ নাটকৰ স্মাৰণিত বীৰীম জন্ম নিশ্চিত আছিল।

সে - স্মিত্ত, অস্মিত্ত আদিগণসমূহ নাটকত স্মিত্তকৈ পৰিষ্কাৰিত হৈছিল।

সেইসময়ত নাটকৰ ক্ষেত্ৰত নাট্যকাৰৰ আনতৰ্কিক দৃষ্টি জিব লগা বিষয়টো আছিল বীৰীম অনুভূতি। সেইসময়ত নাটকৰ নাট্যকাৰৰ উদ্দেশ্যত পৰিষ্কাৰিত নাট্য আছিল। সেই পৌৰাণিক কালৰ সেই নাটকসমূহৰ কাহিনী স্মিত্ত দেৱ - দেৱী, যজ্ঞ - মহাৰাজৰ জীৱন কাহিনীৰ উদ্দেশ্যত আছিল। সেইবাবে সেই কাহিনীৰ পৌৰাণিক সময় লগত স্মিত্ত সমসৰ সময়কৰ স্মিত্ত আনতৰ্কিক পৌৰাণিক কাহিনীৰ আধাৰত স্মিত্ত সেই নাটকসমূহে স্মিত্তসময়ত পৌৰাণিক নাট হিচাপে পৰিষ্কাৰিত হৈছে।